

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

YTTRANDE
2019-12-09

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

S2019/04168/FST

Promemoria om Personlig assistans för samtliga hjälpmoment som avser andning och måltider i form av sondmatning, S2019/04168/FST

Sammanfattning

Riksförbundet rörelsehindrade barn och ungdomar (RBU) instämmer i att samtliga hjälpmoment ska vara assistansgrundande när det gäller hjälp med andning och sondmatning samt att begreppen ”mycket privat och integritetskänsligt” och ”normalt föräldraansvar” inte ska beaktas vid bedömningen av nämnda behov.

RBU instämmer inte i att begreppet ”mycket privat och integritetskänsligt” ska skrivas in i LSS.

RBU instämmer inte i att begreppet ”normalt föräldraansvar” ska skrivas in i LSS.

RBU instämmer i förslaget att lagändringen ska träda i kraft den 1 juli 2020.

RBU lämnar förslag på hur lagstiftningen kan utformas.

RBU bedömer att lagförslaget och dess ikraftträdande inte är skäl nog för att återinföra Försäkringskassans tvåårsomprövningar.

RBU bedömer att andning och sondmatning är sådana grundläggande behov som ger rätt till personlig assistans i skola och vid sjukhusvistelse.

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

2 Bakgrund

2.1 Grundläggande reglering om personlig assistans

RBU vill påtala för regeringen att man missar vital reglering om personlig assistans genom att inte beakta LSS § 5, § 6 och § 7 andra stycket.

Nämnda paragrafer är avgörande för hur personlig assistans enligt LSS ska tolkas.

I LSS 5 § står följande. ”**Verksamhet enligt denna lag skall främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som anges i 1 §. Målet skall vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra**”.

I LSS 6 § står följande. ”**Verksamheten enligt denna lag skall vara av god kvalitet och bedrivs i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras**”.

I LSS 7 §, andra stycket står följande. ”**Den enskilde skall genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna skall vara varaktiga och samordnade. De skall anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv**”.

Paragraferna är ledstjärnorna för LSS och särskilt för personlig assistans enligt LSS. Det är portalparagrafer för den rättighetslagstiftning som LSS är.

Paragraferna lämnar över makten till den enskilde, makten att leva och styra över sitt eget liv. Frihet att göra sina egna val och utveckla sitt liv i den riktning som denne önskar. Från barnsben till livets ände. Precis som alla andra människor i samhället.

Personlig assistans enligt LSS ska stärka den enskildes möjlighet att leva ett självständigt och oberoende liv och att delta aktivt i samhällslivet. Personlig assistans ska förebygga och minska följderna av funktionsnedsättningar. Barn och ungdomar ska ges förutsättningar för god fysisk och psykisk utveckling och i övrigt sådana uppväxtvillkor som betraktas som goda för alla barn och ungdomar. Vuxna personer ska kunna bestämma vilka behov som de själva finner angelägna att få tillgodosedda för att kunna leva ett så självständigt och oberoende liv som möjligt.

Regeringen kan inte fortsätta ha detta mekaniska förhållningssätt till personlig assistans som man hittills uppvisat och alltjämt uppvisar genom att utesluta nämnda paragrafer från denna promemoria. För genom att utesluta paragraferna tar regeringen bort makten från den enskilde, en makt som denne har erhållit genom nämnda

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

paragrafer enligt LSS. Regeringen raserar hela syftet med LSS, lagstiftarens syfte med LSS.

Den enskilde har genom lag getts makten att styra över sitt eget öde.

Därtill återfinns ingen rättsutredning i promemorian rörande barnkonventionen, som den 1 januari 2020 blir svensk lag. Regeringen redogör inte för hur personlig assistans enligt LSS kommer att efterleva barnkonventionen särskilt inte hur artikel 2 och artikel 23 ska efterlevas. Avsaknaden av detta perspektiv från regeringen är beklämmande.

Det är felaktigt av regeringen att införa begreppet ”mycket personligt och integritetskänsligt” och begreppet ”normalt föräldraansvar” i LSS.

2 Bakgrund

2.2 Innebörden av insatsen personlig assistans enligt förarbetena till LSS

RBU vill förtydliga att gällande förarbeten till LSS är det viktigt att sätta informationen i propositionerna i dess rätta sammanhang för att förstå syftet med dess innehåll.

I förarbete, prop. 1992/93:159 om stöd och service till vissa funktionshindrade, sid. 64 anges: *”Assistansen skall vara förbehållen krävande eller i olika avseenden komplicerade situationer, i regel av mycket personlig karaktär. Avgörande bör vara att den enskilde behöver personlig hjälp för att klara sin hygien, för att klä sig och klä av sig, för att inta måltider eller för att kommunicera med andra”*.

Vidare anges i samma förarbete, prop. 1992/93:159 om stöd och service till vissa funktionshindrade, sid. 174: *”Den funktionshindrade skall ha behov av assistans för att kunna klara sådana mycket personliga angelägenheter som den personliga hygien, att inta måltider, att kommunicera med andra. Insatsen bör alltså vara förbehållen krävande eller i olika avseenden komplicerade fall”*.

I prop. 1995/96:146 Vissa frågor om personlig assistans, sid 13 anges: *”Regeringen konstaterar att det är en brist att någon definition i lag av vad som är personlig assistans inte finns. I själva lagregleringen anges således inte för vilka behov som personlig assistans skall kunna beviljas. I prop. 1992/93:159 finns däremot vissa resonemang rörande denna frågeställning. De är dock av tämligen allmän karaktär och ger inte någon exakt Vägledning. Regeringens bedömning är mot denna bakgrund att det i LSS bör klargöras att personlig assistans skall avse individuellt anpassade hjälpinsatser åt den som på grund av sitt funktionshinder behöver praktisk hjälp i vardagliga situationer Gfr. med proposition 1992/93:159”*.

Vad prop. 1992/93:159 om stöd och service till vissa funktionshindrade förtäljer är att personlig hygien, på- och avklädning, inta måltider och kommunikation är sådana behov som är av mycket personlig karaktär, detta eftersom de är personliga

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

angelägenheter som är krävande och i olika avseende komplicerade att tillgodose. Ingenstans i nämnda förarbete går det att finna en uppdelning eller på annat vis en kategorisering av behov inom ovannämnda nämnda behov. Inte ens en antydning till en vilja hos lagstiftaren att ovannämnda textstycken i nämnda förarbete ska tolkas på sådant vis att nämnda behov ska styckas upp och kategoriseras inom respektive behov, går att finna.

Vad som är otvivelaktigt tydligt är lagstiftarens intention att hjälpbehov med personlig hygien, på- och avklädning, inta måltider och kommunikation till sin helhet är behov som ger rätt till personlig assistans eftersom hjälp med dessa behov är av mycket personlig karaktär, detta eftersom behoven är personliga angelägenheter som är krävande och i olika avseende komplicerade att tillgodose.

I prop. 1995/96:146 Vissa frågor om personlig assistans tydliggörs än mer vilka behov som ger rätt till personlig assistans. Här lyfts personlig hygien, på- avklädning, kommunikation, inta måltider och annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper fram och för tydlighetens skull benämns de som grundläggande behov. I nämnda prop. går inte att finna att lagstiftaren haft för avsikt att ändra på tolkningen av personlig hygien, på- och avklädning, kommunikation och inta måltider jämfört med tolkningen i prop. 1992/93:159 om stöd och service till vissa funktionshindrade, varken genom att namnge behoven som grundläggande behov eller på något annat vis.

I prop. 1995/96:146 Vissa frågor om personlig assistans tas det upp att man ska behöva praktisk hjälp med ovannämnda grundläggande behov. I själva lagtexten återfinns inte "praktisk hjälp", man finner att det står "hjälp". Att "praktisk hjälp" sedermera blev "hjälp" uppvisar återigen att lagstiftaren aldrig haft för avsikt att särskilja på olika moment inom ovannämnda behov.

Varken i prop. 1992/93:159 om stöd och service till vissa funktionshindrade och prop. 1995/96:146 Vissa frågor om personlig assistans går lagstiftaren in och skiljer på olika moment inom personlig hygien, på- och avklädning, måltider, kommunikation eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper där momenten delas upp i olika kategorier.

Grundläggande behov är grundläggande behov i sin helhet.

Ingenstans återfinns begreppet "mycket personligt och integritetskänsligt" och särskilt inte på det vis som RÅ 2009 ref. 57 vill åsyfta.

Det är felaktigt av regeringen att införa begreppet "mycket personligt och integritetskänsligt" i LSS.

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

2 Bakgrund

2.3 Grundläggande behov i rättspraxis

RBU vill belysa att regeringsrättens avgörande i RÅ 2009 ref. 57 ska ses i sitt rätta ljus.

I RÅ 2009 ref. 57 anför Regeringsrätten följande. ”När det gäller tillämpningsområdet för insatsen personlig assistans har det, som ovan framgått, betonats i lagens förarbeten att det är fråga om hjälp eller stöd av **mycket privat karaktär** och att insatsen ska vara förbehållen situationer av krävande eller på annat sätt komplicerad natur, i regel av mycket personligt slag. Det torde således inte vara alla praktiska hjälpbehov med t.ex. påklädning eller måltider som har avsetts. Propositionsuttalandena tyder enligt Regeringsrättens mening närmast på att vad lagstiftaren främst åsyftat är sådana hjälpbehov som uppfattas som **mycket privata och känsliga för den personliga integriteten** och där den funktionshindrade måste anses ha ett särskilt intresse av att kunna bestämma vem som ska ge sådan hjälp och hur den ska ges. Det är inte all hjälp med t.ex. måltider eller påklädning som kan anses vara av detta kvalificerade slag. Detta bör beaktas vid tolkningen av vad som ska anses omfattat av hjälp med de grundläggande behoven enligt 9 a § LSS [...] Även om själva tidsåtgången inte är påfallande stor måste dock en samlad bedömning göras bl. a. med hänsyn tagen till om det stöd som behövs är av **mycket privat eller integritetskänslig karaktär** eller om det förutsätter någon specifik kompetens. [...] Regeringsrätten finner att detta hjälpbehov inte är av det **personliga och integritetskänsliga slag** att det bör beaktas vid bedömningen av hans rätt till personlig assistans.

Regeringsrätten omkullkastar allting som har med personlig assistans att göra med sin egenhändigt skapade tolkning av vad personlig assistans är och vad det är till för. Regeringsrätten myntar nya begrepp som egentligen inte finns innan RÅ 2009 ref 57, begreppen finns varken i lagstiftningen eller i förarbeten på det vis Regeringsrätten vill mena att de finns.

Orden privat, känslig och integritet används i olika sammanhang och i olika former av Regeringsrätten. Regeringsrätten använder vissa av orden för att hämta information från förarbeten, sedan används vissa av orden i en ny form för att fastställa ett egenhändigt skapat påstående av hur lagstiftningen och förarbeten ska tolkas, därefter används vissa av orden i ny form i ett nytt sammanhang vilket är för att avgöra om det finns en nedre tidsgräns för att beviljas personlig assistans där Regeringsrätten återigen skapar ett egenhändigt påstående för att avgöra detta och slutligen används orden i ännu en ny form och i ännu ett nytt sammanhang vilket är för att mena att ett hjälpbehov inte ger rätt till personlig assistans genom att återigen skapa en egen teori om detta.

Vad Regeringsrätten menade med dessa ord och egenhändigt skapade begrepp, och hur de ska användas var otydligt redan när RÅ 2009 ref. 57 kom och är otydligt än i dag.

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

Denna otydlighet visar sig i Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) dom i mål nr 1959-19 meddelad den 2 december 2019. Här görs följande bedömning av de grundläggande behoven. *"[...] grundläggande behov ska vara högst basala behov [...] Det är därför endast basala hygienåtgärder som främst syftar till att bli ren som omfattas av begreppet personlig hygien [...] Att ett behov av hjälp utgör ett grundläggande behov är inte tillräckligt för att berättiga till insatsen personlig assistans. Det krävs därutöver att hjälpen är av tillräckligt kvalificerat slag, dvs. att den är av mycket privat eller integritetskänslig karaktär"*

HFD tolkar de grundläggande behoven som något annat än vad som anförs i förarbetena. Här utgår man från begrepp som "högst basala behov" utöver ett begrepp om "mycket personligt eller integritetskänsligt". Regeringen bör notera att detta begrepp "mycket personligt **eller** integritetskänsligt" skiljer sig åt från regeringens begrepp "mycket personligt **och** integritetskänsligt".

Därför är det felaktigt av regeringen att anföra att införande av begreppet "*mycket personligt och integritetskänsligt*" i LSS inte är annat än en kodifiering av rättspraxis eftersom rättspraxis alltjämt spretar och är inte enig när det gäller de grundläggande behoven och hur de ska bedömas.

Därutöver använder HFD sig av begreppen "högst basala behov" och "mycket personligt eller integritetskänsligt" på ett vis som är hämtat ur Försäkringskassans retorik i rättsliga ställningstagandet FKRS 2017:02. Därmed ger HFD grönt ljus till Försäkringskassan att fortsätta med sin restriktiva bedömning av de grundläggande behoven.

Är det regeringens önskemål att de grundläggande behoven ska fortsätta bedömas i linje med Försäkringskassans restriktiva bedömning som inskränker rätten till personlig assistans?

Det är felaktigt av regeringen att införa begreppet "mycket personligt och integritetskänsligt" i LSS.

2 Bakgrund

2.4 Föräldraansvaret

RBV vill uppmärksamma regeringen på hur begreppet "normalt föräldraansvar" faktiskt tillämpas i praktiken.

Begreppet "normalt föräldraansvar" tillämpas på ett väldigt godtyckligt vis av handläggare på Försäkringskassan och kommunen men även av domstolarna. Begreppets användning grundar sig i stor utsträckning på handläggares subjektiva bedömningar vilket gör att det finns lika många versioner av vad som är "normalt föräldraansvar" som det finns handläggare.

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

Det enda tydliga idag är mer eller mindre att det inte ska utgå något "normalt föräldraansvar" för grundläggande behov för ett barn som är 12 år gammalt. Samtidigt betyder detta att det kan och ska utgå ett "normalt föräldraansvar" för grundläggande behov för barn under 12 år. Med andra ord kan och ska det utgå ett "normalt föräldraansvar" för att tillgodose hjälpbehovet att torka bort avföring efter tarmtömning på ett 10 år gammalt barn. Sådana bedömningar görs idag.

Därutöver vet dock ingen hur ett "normalt föräldraansvaret" ska bedömas och avräknas, annat än att en jämförelse ska göras med vad som är "normalt" för ett jämnårigt barn utan funktionsnedsättning.

Ändå görs sådana bedömningar, att det är ett "normalt föräldraansvar" att tillgodose hjälpbehovet att torka bort avföring efter tarmtömning på ett 10 år gammalt barn. Det är godtyckligt hur denna jämförelse görs eftersom det är avhängigt handläggares subjektiva bedömningar.

Vad ska ett "normalt föräldraansvar" omfatta? Vilka moment ska det omfatta, ska man utgå från vad det är för moment i sig eller ska man utgå från insatsen som ges för att tillgodose hjälpbehovet för momentet, eller ska man utgå från konsekvenserna av utebliven hjälp, eller ska man dra av en klumpsumma från det totala timantalet (ska det i så fall dras av ett visst antal timmar per dygn eller per vecka, varför gör man på det ena eller det andra viset och från vilka behov dras timmarna?) eller om ska man dra av ett visst antal minuter från ett specifikt moment? Rättssäkerheten är obefintlig, dess avsaknad är total vid dagens bedömning av ett "normalt föräldraansvar".

Därtill återfinns ingen rättsutredning i promemorian rörande barnkonventionen, som den 1 januari 2020 blir svensk lag. Regeringen redogör inte för hur föräldraansvaret påverkar personlig assistans enligt LSS för barn och hur den ska efterleva barnkonventionen, särskilt hur artikel 2 och artikel 23 ska efterlevas. Avsaknaden av detta perspektiv från regeringen är beklämmande.

Att inte förglömma är att regeringen har utfäst att en särskild utredning ska tillsättas som ska utreda begreppet "normalt föräldraansvar" för att reda ut godtyckligheten kring begreppet och dess rättsosäkra tillämpning. Genom denna promemoria vill man föregripa denna utredning och helt huvudlöst kodifiera rådande praxis, där någon ändring i sak inte är avsedd. Detta förfarande är inte bara ytterst beklämmande, det är högst felaktigt.

Eller är det regeringens önskemål att godtyckliga och rättsosäkra myndighetsbeslut ska fortsätta råda för barn med funktionsnedsättning?

Det är felaktigt av regeringen att införa begreppet "normalt föräldraansvar" i LSS.

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

3. Samtliga hjälpmoment ska vara assistansgrundande när det gäller andning och sondmatning

RBU instämmer i att samtliga hjälpmoment ska vara assistansgrundande när det gäller hjälp med andning och sondmatning samt att begreppen ”mycket privat och integritetskänsligt” och ”normalt föräldraansvar” inte ska beaktas vid bedömningen av nämnda behov.

RBU instämmer inte i att begreppet ”mycket privat och integritetskänsligt” ska skrivas in i LSS.

RBU instämmer inte i att begreppet ”normalt föräldraansvar” ska skrivas in LSS.

Under ovanstående rubriker 2 Bakgrund 2.1 *Grundläggande reglering om personlig assistans*, 2 Bakgrund 2.2 *Innebörden av insatsen personlig assistans enligt förarbetena till LSS*, 2 Bakgrund 2.3 *Grundläggande behov i rättspraxis* och 2 Bakgrund 2.4 *Föräldraansvaret* redogörs för varför begreppet ”mycket personligt och integritetskänsligt” och begreppet ”normalt föräldraansvar” inte ska föras in i LSS. Utöver vad som anförs där, anförs följande.

Vid införandet av begreppet ”mycket personligt och integritetskänsligt” och begreppet ”normalt föräldraansvar” kommer regeringen att spä på utvecklingen av den inskränkning av rätten till personlig assistans som vi ser idag. Båda begreppen är godtyckliga och rättsosäkra begrepp som idag används i negativ bemärkelse för den enskilde för att inskränka dennes rätt till personlig assistans. Begreppen stärker inte den enskildes lagstadgade rätt, om nu regeringen tror detta. Tvärtom, den försvagas.

Detta uppvisas genom den rykande färska HFD domen i mål nr 1959-19, meddelad den 2 december 2109.

HFD slår fast att ”[...] *grundläggande behov ska vara högst basala behov* [...] *Det är därför endast basala hygienåtgärder som främst syftar till att bli ren som omfattas av begreppet personlig hygien* [...] *Att ett behov av hjälp utgör ett grundläggande behov är inte tillräckligt för att berättiga till insatsen personlig assistans. Det krävs därutöver att hjälpen är av tillräckligt kvalificerat slag, dvs. att den är av mycket privat eller integritetskänslig karaktär*”.

Konsekvensen av domen är en utträdning av innebörden av begreppet grundläggande behov såsom vi kände till det fram till innan domen föll.

För enligt denna nya dom i HFD spelar det ingen roll om hjälpbehovet är ett grundläggande behov eller ej. Det enda som betyder någonting är om hjälpbehovet är mycket privat eller integritetskänsligt, och det är domstolen och Försäkringskassan som bestämmer vad som är det efter eget tycke. Detta går stick i stäv med förarbeten

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

till LSS såsom uppvisas under ovanstående rubrik 2 Bakgrund 2.2 *Innebörden av insatsen personlig assistans enligt förarbetena till LSS.*

Ytterligare ett problem med domen är att retoriken till stora delar är hämtad från Försäkringskassans rättsliga ställningstagande, FKRS 2017:02. Genom domen ges Försäkringskassan grönt ljus för sin skeva bedömning av grundläggande behov. Det ger Försäkringskassan vatten på sin kvarn att fortsätta använda och utveckla denna retorik som med all sannolikhet kommer att användas för en ännu snävare tillämpning av lagstiftningen.

Domen öppnar upp för fler inskränkningar i rätten till personlig assistans genom argumentationen utifrån begreppen ”högst basala behov” och ”mycket personligt eller integritetskänsligt”. Dessvärre kommer vi troligtvis se mer av denna argumentation i relation till fler hjälpbehov inom personlig hygien, såväl som för resterande grundläggande behov.

I FKRS 2017:02 tas tandborstning upp som ett exempel på ett hjälpbehov inom det grundläggande behovet personlig hygien. Här står att man ska bedöma ”*om det räcker att assistenten applicerar tandkräm på tandborsten eller om personen dessutom behöver hjälp med själva borstningen av tänderna*”. Man ska således särskilja och skära ut moment som man efter eget tycke menar är ”mycket personligt och integritetskänsligt”, ur ett behov som redan enligt LSS bedöms vara är ett grundläggande behov! Vad händer om man behöver hjälp med båda delarna? Ska man räkna bort sekunderna det tar att applicera tandkräm? Om hjälpbehovet för båda momenten uppgår till en minut, ska man då räkna bort 5-10 sekunder för applicering av tandkräm och sen får man 50-55 sekunder för att borsta tänderna?

HFDs dom i mål nr 1959-19, meddelad den 2 december 2109 grundar sig i denna retorik.

Är det denna utveckling regeringen eftersträvar? För det är en direkt konsekvens av begreppet ”mycket personligt och integritetskänsligt” som regeringen nu vill cementera i LSS.

Denna retorik som HFD har godkänt grundar sig på begreppet ”högst basala behov” och begreppet ”mycket personligt och integritetskänsligt”. HFD öppnar som sagt upp för fler inskränkningar i de grundläggande behoven.

Tiden man tuggar sin mat kan ju likt tiden för att lägga på tandkrämen särskiljas och skäras ut ur momentet att inta en måltid i det grundläggande behovet måltid. Och varför ska inte denna retorik användas för att konstatera att ett mellanmål inte är ett ”högst basalt behov”, att det enbart är frukost, lunch och middag som är ”högst basala behov” för det grundläggande behovet måltider? Svaret är att det finns inget hinder. Retoriken om ”högst basala behov” och ”mycket personligt och integritetskänsligt” möjliggör detta.

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

Ett motargument för att mena att nämnda scenarion är omöjliga och inte är något annat än dålig fantasi är att det avgörande ska vara om ett behov är ”mycket personligt och integritetskänsligt”. Ett mellanmål är ju det förutsatt att man behöver handgriplig hjälp för att matas eller inta det genom sondmatning. Då har man inte läst FKRS 2017:02 för här återfinns följande argumentation som bygger på retoriken om begreppet ”högst basala behov” och begreppet ”mycket personligt och integritetskänsligt”. En retorik som HFD har godkänt genom dom i mål nr 1959-19. *”Försäkringskassan måste dock bedöma hur ofta en person behöver duscha och hur lång tid det tar för att hålla sig ren. Om personen vill duscha fler gånger per dag eller under längre tid än vad Försäkringskassan bedömer behövs för att personen ska kunna hålla sig ren kan det överstigande behovet vara ett annat personligt behov”*. Ser regeringen framför sig hur Försäkringskassans handläggare ska ta reda på hur ofta den enskilde duschar, hur lång tid det tar för att hålla sig ren, om den enskilde vill duscha flera gånger per dag, eller om den enskilde vill duscha längre tid än vad handläggaren bedömer behövs för att hålla sig ren? Ser regeringen framför sig vilka frågor som handläggaren kommer att ställa till den enskilde? Ser regeringen kränkningen?

Är det denna utveckling regeringen eftersträvar? För det är en direkt konsekvens av begreppet ”mycket personligt och integritetskänsligt” som regeringen nu vill cementera i LSS.

För att återigen styrka att detta inte är någon dålig fantasi så återfinns konsekvenserna av denna retorik redan idag i samband med det grundläggande behovet på- och avklädning. En enskild får inte ha på sig jeans, chinos eller finbyxor eftersom denne inte får personlig assistans för hjälpen som krävs för att klä på sig och klä av sig ett sådant klädesplagg. Anledningen? Mjukisbyxor. Den enskilde ska klä sig i mjukisbyxor hela tiden och vid alla sociala tillfällen. Varför? Det går snabbare och lättare att klä på sig och klä av sig. Man får personlig assistans som är anpassad till mjukisbyxor. Detta är det ”högst basala behovet” och ”mycket personliga och integritetskänsliga behovet”.

Är det denna utveckling regeringen eftersträvar? För det är en direkt konsekvens av begreppet ”mycket personligt och integritetskänsligt” som regeringen nu vill cementera i LSS.

Därtill återfinns som sagt ingen rättsutredning i promemorian rörande barnkonventionen, som den 1 januari 2020 blir svensk lag. Regeringen redogör som inte för hur föräldraansvaret påverkar personlig assistans enligt LSS för barn och hur den ska efterleva barnkonventionen, särskilt hur artikel 2 och artikel 23 ska efterlevas. Avsaknaden av detta perspektiv från regeringen är beklämmande.

Att inte förglömma är att regeringen har utfäst att en särskild utredning ska tillsättas som ska utreda begreppet ”normalt föräldraansvar” för att reda ut godtyckligheten kring begreppet och dess rättsosäkra tillämpning. Genom denna promemoria vill man

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

föregripa denna utredning och helt huvudlöst kodifiera rådande praxis, där någon ändring i sak inte är avsedd. Detta förfarande är inte bara ytterst beklämmande, det är högst felaktigt.

Eller är det regeringens önskemål att godtyckliga och rättsosäkra myndighetsbeslut ska fortsätta råda för barn med funktionsnedsättning?

RBU:s förslag till lagstiftning

RBU lämnar följande förslag på hur lagstiftningen kan utformas.

9 a § LSS Med personlig assistans enligt 9 § 2 avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med andning, sin personliga hygien, måltider (inklusive sondmatning), att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). *Assistansgrundande är hela den tid som en assistent behöver vara närvarande i samband med att ett grundläggande behov tillgodoses.*

RBU:s övriga synpunkter

Lagförslaget och dess ikraftträdande är inte skäl nog för att återinföra Försäkringskassans tvåårsomprövningar.

RBU bedömer att lagförslaget och dess ikraftträdande inte är skäl nog för att återinföra Försäkringskassans tvåårsomprövningar.

Lagförslagets ikraftträdande skapar helt enkelt inte de efterfrågade förutsättningar som krävs för att återinföra Försäkringskassans tvåårsomprövningar. Anledningen är att innehållet i lagförslaget inte medför någon rättssäkerhet för den enskilde.

Vid lagförslagets ikraftträdande kommer konsekvenserna av den rättspraxis som föranledde stoppet av tvåårsomprövningar alltjämt att föreligga. En tydlig konsekvens är den rättspraxis som följer av RÅ 2009 ref. 57, om hur grundläggande behov ska bedömas, men även HFDs dom i mål nr 1959-19, meddelad den 2 december 2109 som uttraderar de grundläggande behoven med utgångspunkt i retorik grundad i begreppen ”högst basala behov” och ”mycket personligt eller integritetskänsligt karaktär”

Stoppet av tvåårsomprövningar infördes på grund av att rättspraxis, vari RÅ 2009 ref. 57 ingår, inte var samstämmig och drog åt olika håll där praxis inte skapade någon förutsägbarhet för den enskilde. Omständigheterna vid tvåårsomprövningarna var rättsosäkra. Så är alltjämt fallet med tillkomsten av HFDs dom i mål nr 1959-19, meddelad den 2 december 2109. Denna rättsosäkra situation kommer att kvarstå vid

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

lagförslagets ikraftträdande eftersom lagförslaget inte åtgärdar samtliga konsekvenser av den alltfjämt icke samstämmiga, oförutsägbara och rättsosäkra rättspraxis.

Särskilda skäl i skola och vid sjukhusvistelse

RBU bedömer att andning och sondmatning är sådana grundläggande behov som omfattas av sådana särskilda skäl som ger rätt till personlig assistans i skola och vid sjukhusvistelse.

Det krävs en särskild kompetens om den specifika insats som ska utföras vid andning och sondmatning. Denna särskilda kompetens är nödvändig för att man ska kunna tillgodose den enskildes hjälpbehov vid andning och sondmatning. Det är inte vem som helst som kan hjälpa den enskilde att tillgodose dennes behov vid andning och sondmatning. Man måste förvärva denna särskilda kompetens.

Därtill är behovet av kontinuitet av insatsen vital för den enskilde som är i behov av personlig assistans för andning eller sondmatning. Enligt proportionalitetsprincipen står det sig därför inte rätt i proportion att bryta upp insatsen enbart för att den enskilde är i skolan eller under sjukhusvistelse jämfört med att fortsätta insatsen i skolan och under sjukhusvistelse. Enligt proportionalitetsprincipen väger det över att den enskilde ska fortsätta ha rätt till och få insatsen även i skolan och under sjukhusvistelse.

Detta gör att andning och sondmatning är sådana grundläggande behov som är av sådant slag att de särskiljer sig från resterande grundläggande behov. Andning och sondmatning går mer eller mindre hand i hand med det grundläggande behovet annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper. Vad som skiljer dem åt är att det krävs en psykisk funktionsnedsättning för det grundläggande behovet annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper. Något sådant krav finns inte för de grundläggande behoven andning och sondmatning. I övrigt är dessa grundläggande behov identiska på så vis att det krävs en särskild kompetens för att tillgodose hjälpbehoven.

Andning och sondmatning är därför sådana grundläggande behov som är av sådant slag att de ska omfattas av sådana särskilda skäl som ger rätt till personlig assistans i skola och vid sjukhusvistelse.

Nawfal Naji
Förbundsjurist RBU

Maria Persdotter
Förbundsordförande RBU